

Schakel in de natte as van Nederland

betekent dat het rijk prioriteit geeft aan de uitvoering van dit project.

Annemarie van Hoorn

Strategische ligging

Midden-Groningen staat een grootschalige functieverandering te wachten. Volgens plannen van provincie en rijk wordt 1.400 hectare landbouwgebied omgezet in natuur. Uiteindelijk ontstaat een afwisselend natuurgebied met open water, moeras, grasland en bos. Een natuurontwikkelingsgebied van een dergelijke omvang is voor de streek een ingrijpend gebeuren.

In de toekomst zal Midden-Groningen er echter anders uit gaan zien. De meest opvallende verandering is het ontstaan van een groot natuurgebied. Het wordt een gebied met open water, slikken, rietvelden, ruigtes, graslanden en bossen. Vogels en grote grazers bepalen er het landschapsbeeld. Uiteindelijk ontstaat een gebied dat vergelijkbaar is met de Oostvaardersplassen.

Mondiaal gezien zijn waterrijke natuurgebieden schaars. Ook in Nederland is veel verloren gegaan. Toch is de resterende natte natuur in ons land van internationale betekenis. Midden-Groningen is bij uitstek geschikt voor de ontwikkeling van een dergelijk natuurtipe.

Het ligt strategisch op de as Zuidlaardermeer-Schildmeer-Eems en vormt daarmee het meest noordelijke deel van de natte as in Nederland. Deze loopt van de Zeeuwse wateren, via het Hollands-Utrechts plassen-gebied, de Oostvaardersplassen, Noord-West Overijssel en de Friese meren tot aan de Waddenzee. Gezien de abiotische uitgangssituatie zijn de ontwikkelingskansen van een dergelijk natuurtipe in Midden-Groningen groot. Behalve mogelijkheden voor natuurontwikkeling, heeft Midden-Groningen reeds bestaande natuurgebieden die aanknopingspunten bieden.

Integraal

In het Natuurbeleidsplan is in midden-Groningen een natuurontwikkelingsgebied gesitueerd met een omvang van 1.400 hectare. In de Nota Uitwerking Ecologische Hoofstructuur van de provincie Groningen is de beleidsvisie van het Natuurbeleidsplan nader uitgewerkt. Bovendien is Midden-Groningen in het Structuurschema Groene Ruimte aangemerkt als strategisch groenproject. Dat

Voor Midden-Groningen is een projectmatige aanpak gekozen. Gedeputeerde Staten hebben mede namens het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een stuurgroep ingesteld. Deze had een brede samenstelling met leden van Gedeputeerde Staten, vertegenwoordigers van het ministerie, de betrokken gemeenten, de waterschappen en landbouw- en milieuorganisaties. De stuurgroep had tot taak gebiedsperspectief te scheitsen. Gezien de gevolgen voor de plattelandsontwikkeling in het gebied is gekozen voor een integrale benadering; er is immers meer dan alleen natuurontwikkeling in het geding. De samenstelling van de stuurgroep weerspiegelde deze benaderingswijze.

Afstemming

De eerste stap op weg naar een gebiedsperspectief werd gezet in de vorm van drie achtergronddocumenten waarin de kansen en randvoorwaarden van de functies natuur, landbouw en leefbaarheid zijn omschreven. In het gebiedsperspectief zijn deze op elkaar afgestemd met als resultaat een samenhangend toekomstbeeld voor Midden-Groningen.

Daarin is niet alleen perspectief aan de natuur geboden. Ook is aangegeven op welke wijze de produktiemogelijkheden voor de blijvende landbouw verbeterd kunnen worden en in welke mate het natuurontwikkelingsgebied toegankelijk wordt. Gezien het integrale karakter van de plannen ligt uitvoering door middel van landinrichting voor de hand. Als vorm van landinrichting is herinrichting voorgesteld.

Ingrijpend

In het voorjaar van 1993 is een inspraakronde gehouden over het voorontwerp van het gebiedsperspectief. De mogelijkheid tot inspraak is goed benut: in totaal zijn er 750 tot 800 mensen bij de 12 openbare bijeenkomsten voor belanghebbenden en belang-

stellenden geweest en zijn er ongeveer 170 schriftelijke reacties binnengekomen. Het grote aantal reacties geeft aan dat de voorgestelde grootschalige functieverandering ingrijpend is voor de mensen uit de streek. Bij de openbare bijeenkomsten zijn behalve enkele ambtenaren ook de betrokken bestuurders van de provincie en het ministerie aanwezig geweest voor de beantwoording van vragen.

De mondelinge en schriftelijke reacties zijn per onderwerp samengevat en van commentaar voorzien in een aparte Nota Commentaar en Advies. Daarbij is eveneens aangegeven hoe de doorwerking in het ontwerp gebiedsperspectief zou zijn. Naast de formele inspraakronde is er veel en intensief overleg geweest met direct betrokkenen als de gemeente Slochteren, het waterschap Eemshoofd, de wildbeheereenheden, de energiebedrijven en individuele boeren.

Kritische reacties

De reacties waren kritisch over de plannen voor natuurontwikkeling in Midden-Groningen. Een aantal onderwerpen is meermalen aan de orde gesteld. Er waren veel verzoeken om buiten de begrenzing van het natuurontwikkelingsgebied te worden gehouden. In het voorontwerp was een ruimere begrenzing aangegeven dan het uiteindelijke natuurontwikkelingsgebied: de zogenaamde zoekgrens. Bij het indikken van deze zoekgrens zijn de reacties tijdens de inspraakronde in de afgeweging betrokken. Menig inspreker vond dat de ontwikkelingsmogelijkheden van de blijvende landbouw worden beperkt. Ook waren er twijfels omtrent het vrijwillige karakter van de plannen voor de boeren. Aan de blijvende landbouw worden echter geen beperkingen opgelegd: bedrijven kunnen zich blijven ontwikkelen. Bovendien worden gronden alleen op basis van vrijwilligheid verworven. In veel reacties werd het onderwerp wildschade en wildbeheer naar voren gebracht. Door de ontwikkeling van een groot natuur-

gebied kunnen de omliggende landbouwgronden met een toename van wildschade geconfronteerd worden. Hierover is met de betrokkenen inmiddels een overleg gestart dat moet leiden tot een convenant.

Leefbaarheid

Een ander aspect dat in de inspraak naar voren werd gebracht, ging over de gevolgen voor de leefbaarheid van Midden-Groningen. De vrees werd uitgesproken dat deze gevolgen negatief zijn. Natuurontwikkeling kan echter wel degelijk een positieve bijdrage leveren aan het landschapsbeeld en aan het woon- en leefklimaat. Een afname van het aantal inwoners is daarom niet waarschijnlijk. Het verlies aan agrarische werkgelegenheid wordt gedeeltelijk gecompenseerd door vervangende werkgelegenheid die een direct gevolg is van het natuurontwikkelingsproject. Recreatief medegebruik van het natuurontwikkelingsgebied is één van de uitgangspunten bij de planvorming geweest. Kansen voor leefbaarheid zijn waar mogelijk benut, maar dit is ook afhankelijk van het initiatief van lokale ondernemers.

Een deel van de insprekers zette vraagtekens bij de voorgestelde herinrichting. Er was onduidelijkheid over de procedure en de kostenverdeling van herinrichting. Daarnaast

▼ Ouderwets boeren in Midden-Groningen

foto: Ton Broekhuis

waren er twijfels over de baten van een herinrichting voor de landbouw. Aangezien er vanuit meer functies dan natuur alleen behoefte bestaat aan inrichtingsmaatregelen, is een integrale herinrichting op z'n plaats.

Draagvlak

De inspraak heeft goed gewerkt: er is veel gereageerd en er is zorgvuldig met de reacties omgegaan. Tijdens de openbare bijeenkomsten en in de Nota Commentaar en Advies zijn vragen beantwoord en beleidskeuzes verduidelijkt. Er is eveneens aangegeven of de reacties tot bijstelling van het gebiedsperspectief hebben geleid.

Het ontwerp Gebiedsperspectief dat na de inspraakronde is opgesteld, is in november 1993 unaniem door de stuurgroep aanvaard. Gezien de samenstelling ervan mag geconcludeerd worden dat er een breed draagvlak voor de plannen is ontstaan. In de maanden daarna volgde de instemming van de gemeenteraad van Slochteren, de vaststelling door Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten en de staatssecretaris van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Het project in midden-Groningen is inmiddels op het voorbereidingsschema Landinrichting geplaatst. De provincie Groningen en de gemeente Slochteren hebben de aanvraag voor landinrichting gezamenlijk ingediend. De aanvraag werd ondersteund door het Landbouwschap Groningen, het Drents-Gronings Landbouwoverleg, het Waterschap Eemshoofd en de Milieufederatie.

Dit najaar zal Gedeputeerde Staten een landinrichtingscommissie instellen. Deze commissie heeft tot taak een landinrichtingsplan voor te bereiden en uit te voeren. De voorbereidingsfase neemt vijf jaar in beslag, waarna een tienjarige periode van uitvoering begint. ■

Annemarie van Hoorn is medewerker van het bureau Natuur, Landschap en Onderzoek van de provincie Groningen.